

It is noted that China's foreign policy initiatives are strategic, multidimensional and innovative. Their strategy is to help achieve the grand goal – revival of the Chinese nation. China's foreign policy initiatives are multidimensional in that they cover political, security, economic, financial, legal, cultural and environmental aspects. The innovativeness of China's foreign policy lies in the fact that Xi Jinping's concepts focus on China's contribution to the overall development of mankind and it includes new Chinese theories of a multipolar world – new model of international relations and a new model of great powers.. It is also noted that Xi Jinping's foreign policy ideas are mostly politically vague and not specific enough, and that China has not yet been able to offer attractive universal concepts.

Keywords: *China's foreign policy, China, Xi Jinping, Community of Common Destiny, Belt and Road Initiative.*

УДК 321

С. Г. Вонсович

ВЕКТОРИ ЕВОЛЮЦІЇ ТЕОРІЇ ЛЕГІТИМНОСТІ ЯК АТРИБУТА ВЛАДИ: МИНУЛЕ І СУЧАСНІСТЬ

У статті розглянуто поняття легітимності як атрибута влади, розкрито її зміст, показано її роль та значимість для суб'єктів політичного процесу; виділені і обґрунтовані етапи зародження і генезису теорії легітимності. Визначені окремі аспекти легітимності і легітимізації у формуванні й функціонуванні політичних режимів в умовах транзиту. Виокремлені типи, моделі і концепції легітимності як складові її теорії, а також обґрунтовано трансформацію її змістових в умовах викликів Сучасності.

Ключові слова: *теорія легітимності, влада, політика легітимності, легітимація, транзит, політичний режим, політична система.*

DOI 10.34079/2226-2830-2021-11-31-32-94-102

Світовий досвід засвідчує, що влада в державі чи в локальних структурах не здобувається заради задоволення від відчуття власної тимчасової зверхності. При цьому більшість трактувань влади так чи інакше відображають вертикальну асиметрію диспозицій її учасників, що передбачає «спроможність» суб'єкта (оператора влади) використовувати домінуючі позиції. Це потрібно або для самовідновлення централізовано-ієрархічних залежностей, або для досягнення певних цільових показників. Однак владним суб'єктам зовсім не байдуже ставлення до домінування зі сторони різних соціальних груп, владних носіїв як локального, так і глобального змісту щодо підтвердження свого права на владу. Тому гостро постає проблема легітимності як влади, так і політичного режиму, у т.ч. і задля її/його безпеки, утримання, збереження тощо. Особливо важливою проблема легітимності політичного режиму є для країн так званої «гібридної демократії», які ставлять за мету досягнення певних рівнів демократії в умовах недостатнього рівня економічного розвитку. До цих країн відноситься і сучасна Україна.

Дослідженням процесу легітимності владних відносин і політичного режиму займалися багато науковців з різних країн світу. Серед них Р. Арон, В. Банс, Д. Белл, Ф. Білі,

Д. Бітем, М. Вебер, Г. Кельсен, І. Крістол, С. Мейнварінг, Д. Мойніхен, Х. Ортега-і-Гассет, Д. Сірінг, М. Воррен, Д. Хелд, Е. Циммерман, Д. Челсі, Ж.-Л. Шабо, Д. Яворські та інші. Вивчення окремих питань щодо легітимності державної влади здійснено у працях сучасних українських науковців: О. Висоцького, К. Вороніної, С. Гладія, Є. Зозулі, Ю. Калюжної, В. Ковальчука, О. Котуха, О. Кудрявцева, Т. Кузьменко, К. Лавренової, А. Міщенко, П. Манджолі, В. Невідомового, М. Неліпи, В. Нечипоренка, С. Оліфренко, І. Рибак, С. Рябова, В. Чубаєвського, Є. Цокура, О. Шульги, В. Фадеєва тощо. Питання легітимності гібридних політичних режимів у процесі демократичного транзиту розглянуто у студіях як західних (Л. Даймонд, Р. Дал, Г. О'Донелл, Т. Карозерс, Т. Кузьо, Х. Лінц, М. МакФол, Д. Растроу, А. Пшеворські, Дж. Сарторі, В. Волерстайн, Ш. Ейзенштадт), так і українських (О. Бабкіної, Г. Зеленько, Н. Латигіної, Ю. Мацієвського, С. Вонсовича, В. Гапоненко, С. Наумкіної, О. Новакової, М. Остапенко, М. Розумного, О. Романюка, А. Колодій, О. Фісуна та ін) дослідників.

Проте проблема еволюції теорії легітимності влади та окремих її аспектів в процесі політичного транзиту є ще недостатньо досліджуваною, особливо в умовах нових політичних, економічних, екологічних, цивілізаційних викликів Сучасності.

Важливим елементом аналізу природи транзиту є дослідження впливу останнього на якісні характеристики політичної системи. Цей процес відбувається паралельно з явищем самовідтворення політичної системи при її взаємодії з зовнішнім середовищем, який Г. Пушкарьова назвала поняттям “аутопойезис” (Пушкарева, 2001, с.32-49) При цьому за синергетичного підходу транзитивні країни характеризує нестабільність політичної системи, що наближається до точки біфуркації. Вони найчастіше перебувають на етапі розвитку та запозичення західного досвіду державного будівництва та характеризуються: використанням силових, насильницьких, революційних засобів у політиці, багатокласовістю (Воронов, 2006) поєднанням архаїки та інновацій у політичній системі, патріархальністю та персоналізацією політичної влади. Нагальним завданням в країнах такого типу постає підвищення рівня легітимності політичної системи та відповідно легітимації змін режиму. Тому для перехідних суспільств легітимність є політичною характеристикою, за чого відбувається формування нової політичної системи. Власне «гібридність» політичного режиму ускладнює процес його легітимації, оскільки на етапі трансформації політичного режиму змінюються символи влади, інститути, процедури та сама форма державного правління. Прикладом такої трансформації слугує сучасна Україна, в якій за останні роки неодноразово змінювалася форма державного правління, тип виборчої системи, вносилися суттєві поправки до конституції, з'явилися ознаки кризи легітимності влади.

Легітимація характеризується як процес набуття легітимності, а легітимність політичного режиму як результат, виражений у прихильності громадян до існуючого політичного режиму. Сучасне розуміння терміну легітимності пов'язано зі здатністю влади створювати та підтримувати у населення переконання в тому, що влада в країні наділена правом приймати рішення, які громадяни повинні виконувати. Проте термін «легітимність» почав використовуватися тільки на початку XIX сторіччя у Франції (Іонова, 1997, с.46). Залученню до наукового вжитку це поняття завдячує М. Веберу, який надав йому нового значення: визнання керованими за керуючими права правити (Зидентоп, 2001, с.30).

М. Вебер виводить легітимність за рамки юридичної науки і застосовує її стосовно політичної практики.

До того, як теорія легітимації політичного режиму як процесу і легітимності як його характеристики, набула чіткості, науковці намагалися по-різному трактувати її. Так,

французький соціолог П. Бурдьє визначає легітимність як «негласну довіру» (Бурдьє, 1993, с.114). Р. Дарендорф прирівнює легітимність до керованості (Дарендорф, 1990, с.70). Німецький юрист К. Шмітт звертає увагу на такий аспект легітимності як взаємодія влади та народу, і підкреслює, що підтримка народу залежить від дій політичної еліти (Шмітт, 2000). Ж. Бешлер навпаки вважає, що владні відносини вкорінені саме у народі, бо саме він підкорюється (Бешлер, 1994). С. Гантінгтон вважає, що тільки за умов демократичного політичного режиму уможливлється легітимна влада (Хантінгтон, 2003). Д. Істон пов'язує легітимність зі справедливістю та істинністю влади, що забезпечує прийняття влади народом і згоду з вимогами, які перед ним ставить політичний режим (Easton, 1957, р.383-400). Окремі дослідники використовують стосовно легітимності термін «лояльність» та оцінюють рівень легітимності політичної влади зі ступенем толерантності населення. На думку К. Мак-Маона для підтримки суспільством політичного режиму необхідне добровільне підкорення громадян уряду. Коли підкорення засновується на добровільних засадах, тоді легітимність буде справжньою, а не нав'язаною (Мак-Маон, 1997, с.15-21). Інші науковці наголошують на тому, що у легітимності визначальним чинником є віра громадян у надзвичайну компетентність влади (Ильин и Мельвиль, 1997, с.146-163).

Дещо інший аспект легітимності виокремив Мішель Фуко. Він зауважує, що люди дозволяють певній владі панувати тільки на підставі володіння знанням про неї. Таким чином, монополне право на знання, а не емоції визначають міру довіри до політичного режиму (Фуко, 2002, с.278).

Акцентування на значущість феномену довіри у легітимності влади спостерігається у студіях К. Завершинського. Автор вважає, що держава і громадянське суспільство як дві сторони, що взаємодіють між собою, повинні виправдовувати одна одну. Довіра при цьому постає необхідним атрибутом такої взаємодії (Завершинский, 2011, с.130–131). Непопулярність політичних акторів і сам режим не завжди зв'язані між собою. Зокрема Е. Тоффлер вважав, що легітимною є та влада, котра підтримує соціальний порядок; отже вона є виправданою в очах народу (Тоффлер, 2000). Окремі дослідники виділяють практичний аспект у дослідженні процесу легітимності - легітимною є та влада, яка спроможна втілити власні політичні рішення в життя. Поєднання об'єктивістського та суб'єктивістського підходів в аналізі легітимності політичного режиму здійснив Ю. Габермас. Сутність його міркувань полягає у злитті двох аспектів соціально-політичного життя: політичної комунікації, яка відображає взаємодію громадянського суспільства і держави, та якостей політичних інститутів. Саме від взаємодії двох сторін (держави і громадян), на його думку, залежить легітимність політичного режиму (Хабермас, 1995, с.69). На думку Сеймура Ліпсета, легітимність корелюється з ефективністю політичної системи. Ефективність політичної системи зумовлюється ефективністю функціональності управління і мірою задоволення очікувань більшості членів суспільства та владних груп (Lipset, 1981, р.114).

Отже, у процесі формування теорії легітимності дослідники прагнули знайти у визначенні поняття «легітимність» власну особливість. Окремі науковці акцентувалися на якостях політичної системи чи еліти, інші пов'язували легітимність з очікуваннями та цінностями соціальних груп, а деякі дослідники наголошували на необхідності ефективного «діалогу» влади із соціальними групами.

Нагадаємо, що теоретичним оформленням проблематики легітимності політичного режиму є її типологія, яку розпочав Макс Вебер, виокремивши тріаду ідеальних типів легітимності (традиційну, харизматичну і раціонально-легальну). Альтернативою

традиційному та харизматичному пануванню є раціонально-легальний тип легітимності влади. Цей тип властивий демократичному суспільству, саме тому П. Розанвалон називає його «демократичною легітимністю» (Сарбаш та Кисленко, 2016, с.141-149). Демократична легітимність ґрунтується на раціональній аргументації, яка конкретизує позитивне ставлення громадян до влади, їхню згоду підкорятись, виходячи з раціонального демократичного діалогу між суспільством та владою. Щоправда, бюрократична (технократична) влада, яка уособлює раціонально-легальний тип легітимності, часто діє у власних інтересах, а не в інтересах суспільства. Саме тому представники теорії раціонального вибору (Е. Даунс, У. Нісканен, К. Ероу, П. Б'юкенен) та неінституціоналісти (Д. Норт, Б. Вайнгест, Дж. Волліс), виходячи з моделі «економічної раціональності», пропонують переосмислити процес легітимації влади та насильства з точки зору егоїстичної поведінки бюрократії в управлінні, громадян під час виборчих кампаній, політичних лідерів та партій, які змагаються у конкурентній боротьбі за окремі сегменти політичного ринку.

Зрозуміло, що типологія легітимності М.Вебера зазнала як критики(неможливість існування типів легітимності у «чистому вигляді»), так і набула подальшого розвитку, при чому діапазон типологізації набув розширення. Так, аналіз рівня суб'єктів політики виокремив легітимність народну, зовнішню і легітимність на рівні політичних керівників. Д. Істон звернувся до об'єктів легітимації і структури політичного режиму (ідеологічна, структурна та особистісна легітимність) (Easton, 1953, p.143). У. Коннер дослідив рівень інституціоналізації владних відносин і виділяв персональну, системну та легітимність на рівні держави (Conversi, 2002). Д. Хелд розподілив легітимність на прагматичну, традиційну, легітимність під загрозою насилля, апатичну, інструментальну та нормативну (Held, 2006). Загалом, аналіз типів легітимності є необхідним для систематизації закономірностей і особливостей перебігу легітимаційних процесів та виявлення закономірностей суспільного розвитку.

Цікавою стала розробка структури легітимності систем політичного господарювання (Полищук и Федорова, 1999). Автори дійшли такого висновку: легітимність присутня в усіх системах політичного господарювання (бутті, ідеології, структурі, особистості та зовнішній політиці). На їх думку, існують два типи об'єктів легітимації політичного режиму: владні інститути та політичне керівництво. Особливості їх легітимації розкриваються у кожному з типів легітимності: онтологічна легітимність визначається як властивість людської природи. За цим типом легітимності людина сприймає існуючий порядок як норму буття. При цьому об'єктивними чинниками дійсності є тип політичної культури, рівень ціннісного консенсусу, ситуативна специфіка суспільства та ефективність систем політичного господарювання; ідеологічна легітимність полягає у підтримці високого рівня легітимації політичного режиму за допомогою апеляцій політичної еліти до цінностей та цілей суспільного розвитку. Вважається, що найвищу роль відіграє дослідження громадської думки, а ефективність інформаційної маніпуляції є тимчасовою. Роль ідеологічного чинника можуть виконувати релігія, питання національної єдності, термін стабільності функціонування влади; структурний тип легітимності визначає існування чітко окреслених правил політичної гри, які підкреслюють здатність політичної влади до конструювання віри громадян у моральність офіційних норм (законів) та значимість створених на їх основі інститутів; особистісна легітимність (подібна веберівському харизматичному типові). Вважається, що сформувавши ідентифікацію з лідером значно легше, ніж з абстрактними доктринами і політичними структурами, які виходять за рамки дійсності; зовнішньополітична легітимність підкреслює вплив стандартів та цінностей міжнародних

організацій на внутрішню політику в державі та корелює цінності громадян. В теорії легітимності має місце типологія легітимності за статусною, процедурною та функціональною ознаками. Так, інститути державної влади відповідають вимогам функціональної легітимності, якщо їх діяльність є ефективною та несе головні соціальні функції. Особливо важливим цей рівень легітимності вважають прихильники неоінституціонального підходу (Е. Баркер, К. фон Бейм, Дж. Брюс, В. Гельман, Є. Головаха, К. Завершинський, М. Кармазіна, Т. Коул, Г. Ласкі, Дж. Марч, Й. Олсен тощо). Новий інституціоналізм наголошує на тому, що саме політичні інститути детермінують поведінку політичних акторів. Неоінституціоналісти сприймають політичні інститути як певні структурні утворення, що задають параметри для взаємовідносин у суспільстві, регулюючи політичну діяльність. Слід підкреслити, що політичні режими більшості країн демократичного транзиту мають високий рівень статусної та процедурної легітимності, але низький рівень функціональної.

Інакші типи легітимності більше засновуються на раціональних засадах (культури, законах і оцінюванні ефективності управління). Легітимність політичного явища пов'язана з моральними цінностями населення, його уявленнями, установками та діями. Об'єктивний рівень легітимності визначають цінності, норми, права, інститути, процеси і дії самої політичної системи. З погляду французького політолога Ж.-Л. Шабо, легітимність постає у волевиявленні громадян та можливостях влади. Громадяни мають мати свободу волі та можливість голосувати. А владна еліта має бути обізнаною та компетентною у царині державного управління.

Важливим здобутком теорії легітимності політичного режиму є моделі, що відображають історичну еволюцію політичної легітимності. Тож модельний ряд може мати такий вигляд: авторитарно-примусова, авторитарно-корупційна, ідентифікаційно-есхатологічна модель, вірнопідданська або традиційна модель, раціоналістична або легальна. У останньому форматі виокремлені три типи легітимності влади: раціонально-модерністський тип, який поєднує сучасні та традиційні тенденції. Такі країни перебувають на етапі «транзиту до демократії». Тобто, перехід до демократії в них є незавершеним, а результати не відомі заздалегідь і характеризуються невизначеністю (країни Латинської Америки, Південна Корея, Туреччина, Індія, Україна тощо); раціонально-активістський тип легітимності поєднує країни з фрагментарною політичною культурою (Франція, Італія, Іспанія); громадянський тип легітимності характерний для країн з гомогенною культурою (США, Велика Британія).

Подальший аналіз еволюції формування теорії легітимності політичного режиму дозволив виокремити концепції легітимності, зокрема консервативну, громадянську та ідеологічну (Дибиров, 2007).

Окрім різних концептуальних підходів до легітимності виокремимо також позиції науковців стосовно природи виникнення легітимності політичного режиму, що задає легітимності можливість вимірюваності. Відтак у легітимності є два виміри. Перший із них репрезентує правлячу еліту, а другий – суспільні групи. Відносини між цими двома вимірами повинні носити взаємовигідний характер. Владна еліта володіє правом на управління. Легітимність визначає, що це право використовують правильно, у співвідношенні з існуючими уявленнями громадян про справедливість та цілепокладання. Окремою у цьому плані є позиція Д. Істона (Easton, 1953, р.36). На його погляд, джерел легітимності може бути декілька, і серед них ідеологія (цінності та норми), політичні ролі, структура відносин між гілками влади, особисті якості політичних лідерів тощо.

У сучасному політологічному дискурсі важливим, на наш погляд, є зв'язок між типом легітимності влади та її здатністю контролювати насильство у перехідному суспільстві та й не тільки у ньому. Це стосується також і сучасних демократій цивілізаційного Заходу. Новим видом легітимності політичного режиму постає страх. Зміною якісних властивостей останнього слугує тривалий процес відокремлення влади від політики, що посилює системну нестабільність і непередбачуваність. На думку соціолога З. Баумана (Бауман, 2012), держави мають обмежену властивість управляти, оскільки ми перебуваємо у стані «міжвладдя». Такий стан спровокований поглибленням розмежування і відокремлення влади (спроможності реалізовувати рішення) та політики (здатності приймати рішення). Це спричиняє невідповідність доступного для держави інструментарію та вирішення завдань. З одного боку, влада вивільняється від політичного контролю, а з іншого – саме у політиці найсильніше відчувається дефіцит влади. Відчутним стає зростання розколу між масштабом завдань щодо забезпечення стабільного існування суспільства та спроможністю інститутів до їхньої реалізації. Іншим безпосереднім наслідком цього процесу є зміщення концентрації влади від держави до капіталу, за чого влада стає більш дисперсною, неконтрольованою і зосереджується в руках меншості. Це створює нові виміри соціальної напруги. Отже, у період «перманентних глобальних локдаунів» «між владдя» трансформувалося у новий порядок (режим) із відповідною легітимністю, оскільки режимні дії відбуваються, впливаючи зі страху. Початок цього процесу формування легітимності спостерігається у коригуванні політики імміграції, управління потоками біженців, політиці безпеки, оборони, охорони здоров'я та в інших царинах політики. Легітимність, заснована на страху виокремлюється у ключових локусах соціального розколу. Соціальний розкол в умовах Пандемії робить сприйнятим легітимність страху як політики через апеляцію до окремих соціальних груп та їхніх проблем. По-перше, мова йде про зростання популізму і протиставлення ідентичностей. По-друге, про зростання соціально-економічної нерівності (Taylor, 2016). Зазначимо, що всіх прихильників популістів єднає глибока ворожість до іммігрантів, мультикультуралізму та до зростання культурної і етнічної різноманітності.

Таким чином, легітимність політики, заснованої на страху, втілюється у традиційні політичні сфери політичними партіями і електоральною політикою, поглиблюючи втрату довіри і відокремлення влади від політики. При цьому відбувається якісна зміна ролі, масштабу і глибини проникнення страху у владну політику, яка легітимізує його; страх стає головним мотивом політичної волі до зміни існуючого політичного і соціального порядку. У найближчі десятиліття це може призвести до зростання хаосу і непередбачуваності, оскільки держава спроможна легітимізувати свої дії тим, що політика стане конфронтаційною, значною мірою заснованою на ідентичності, менш інклюзивною і ще менш раціональною.

Бібліографічний список

- Бауман, З., 2012. Текущая модерность и текущий страх: взгляд из 2011. *Газета Протестант*, [онлайн] Январь 17. Доступно: <<http://www.gazetaprotestant.ru/2012/01/tekuchaya-modernost-i-tekuchij-strax-vzglyad-iz-2011-goda/>> [Дата звернення 1 жовтня 2021].
- Бешлер, Ж., 1994. *Демократия. Аналитический очерк*. Москва: UNESCO.
- Бурдые, П., 1993. *Социология политики*. Москва: Socio-Logos.
- Воронов, І., 2006. *Демократичний транзит: політико-владні трансформації*. Київ: Генеза.
- Дарендорф, Р., 1990. Дорога к свободе: демократизация и её проблемы в Восточной Европе. *Вопросы философии*, 9, с.69-75.

- Дибиров, А.Н., 2007. *Теория политической легитимности*. Москва: РОССПЭН.
- Завершинский, К.Ф., 2001. Легитимность: генезис, становление и развитие концепта. *Полис. Политические исследования*, 2, с. 113-131.
- Зидентоп, Л., 2001. *Демократия в Европе*. Москва: Логос.
- Ильин, М.В. и Мельвиль, А.Ю., 1997. Власть. *Полис. Политические исследования*, 6, с.146-163.
- Ионова, Ж., 1997. Правовые проблемы легитимизации предпринимательства. *Государство и право*, 5, с.46-50.
- Мак-Маон, К., 1997. Автономия и власть. *Политическая наука*, 3, с.15-21.
- Полищук, В.Д. и Федорова, А.М., 1999. *Легитимация политической власти в России: Полемиические заметки*. Саратов: СГСЭУ.
- Пушкарева, Г., 2001. Политическая система: синергетический подход. *Вестник Московского университета. Серия: Политические науки*, 6, с. 32-49.
- Сарбаш, К. та Кисленко, Р.В., 2016. Специфіка еволюції політико-режимних трансформацій посткомунізму. *Політикус*, 1, с.141-149.
- Тоффлер, Е., 2000. *Третья волна*. Київ: Всесвіт.
- Фуко, М., 2002. *Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи, выступления и интервью*. Москва: Праксис.
- Хабермас, Ю., 1995. *Демократия. Разум. Нравственность: Московские лекции и интервью*. Москва: АCADEMIA.
- Хантингтон, С., 2003. *Третья волна. Демократизация в конце XX века*. Москва: РОССПЭН.
- Шмитт, К., 2000. *Политическая теология*. Москва: КАНОН-пресс-Ц.
- Conversi, D., 2002. *Ethnonationalism in the Contemporary World. Walker Connor and the Study of Nationalism*. New York: Routledge.
- Easton, D., 1953. *The Political System: an Inquiry in to the State of Political Science*. New York: Alfred A. Knopf.
- Easton, D., 1957. An Approach to the Analysis of Political Systems. *World Politics*, 9(3), pp.383-400. DOI: 10.2307/2008920
- Held, D., 2006. *Models of Democracy*. 3 ed. Cambridge: Polity Press.
- Lipset, S.M., 1981. *Political man: the social basis of politics*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Taylor, A., 2016. The Global Wave of Populism That Turned 2016 upside down. *The Washington Post*, [online] 19 December. Available at: <<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/12/19/the-global-wave-of-populism-that-turned-2016-upside-down/>> [Accessed 5 July 2021].

References

- Bauman, Z., 2012. Tekuchaya modernost i tekuchiy strakh: vzglyad iz 2011 [Liquid modernity and liquid fear: a view from 2011]. *Gazeta Protestant*, [online] January 17. Available at: <<https://gazetaprotestant.ru/2012/01/tekuchaya-modernost-i-tekuchij-strax-vzglyad-iz-2011-goda>> [Accessed 1 October 2021]. (in Russian).
- Beshler, Zh., 1994. *Demokratiya. Analiticheskiy ocherk [Democracy. Analytical essay]*. Moskva: UNESCO. (in Russian).
- Burde, P., 1993. *Sotsiologiya politiki [Sociology of politics]*. Moskva: Socio-Logos.
- Conversi, D., 2002. *Ethnonationalism in the Contemporary World. Walker Connor and the Study of Nationalism*. New York: Routledge.

- Darendorf, R., 1990. Doroga k svobode: demokratizatsiya i ee problemy v Vostochnoy Yevrope [The Road to Freedom: Democratization and Its Problems in Eastern Europe]. *Voprosy filosofii*, 9, pp.69-70. (in Russian).
- Dibirov, A.N., 2007. *Teoriya politicheskoy legitimnosti [Theory of Political Legitimacy]*. Moskva: ROSSPJeN. (in Russian).
- Easton, D., 1953. *The Political System: an Inquiry in to the State of Political Science*. New York: Alfred A. Knopf.
- Easton, D., 1957. An Approach to the Analysis of Political Systems. *World Politics*, 9(3), pp.383-400. DOI: 10.2307/2008920
- Fuko, M., 2002. *Intellektualy i vlast: Izbrannye politicheskie stati, vystupleniya i intervyyu [Intellectuals and Power: Selected Political Articles, Speeches, and Interviews]*. Moskva: Praksis. (in Russian).
- Held, D., 2006. *Models of Democracy*. 3 ed. Cambridge: Polity Press.
- Ilin, M.V. i Melvil, A.Yu., 1997. Vlast [Power]. *Polis. Political Studie*, 6, pp.146-163. (in Russian).
- Ionova, Zh., 1997. Pravovye problemy legitimizatsii predprinimatelstva [Legal problems of legitimizing entrepreneurship]. *Gosudarstvo i pravo*, 5, pp.46-50. (in Russian).
- Khabermas, Yu., 1995. *Demokratiya. Razum. Nравstvennost: Moskovskie lektzii i intervyyu [Democracy. Intelligence. Morality: Moscow lectures and interviews]*. Moskva: Academia. (in Russian).
- Khantington, S., 2003. *Tretya volna. Demokratizatsiya v kontse XX veka [Third wave. Democratization at the end of the twentieth century]*. Moskva: ROSSPJeN. (in Russian).
- Lipset, S.M., 1981. *Political man: the social basis of politics*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Mak-Maon, K., 1997. Avtonomiya i vlast [Autonomy and power]. *Politicheskaja nauka*, 3, pp.15-21. (in Russian).
- Polishchuk, V.D. and Fedorova, A.M., 1999. *Legitimatsiya politicheskoy vlasti v Rossii: Polemicheskie zametki [Legitimation of Political Power in Russia: Polemic Notes]*. Saratov: SGSJeU. (in Russian).
- Pushkareva, G., 2001. Politicheskaya sistema: sinergeticheskyy podkhod [The political system: a synergistic approach]. *The journal Moscow University Bulletin. Series 12. Political Science*, 6, pp.32-49.
- Sarbash, K. and Kyslenko, R.V., 2016. Spetsyfika evoliutsii polityko-rezhymnykh transformatsii postkomunizmu [The specifics of the evolution of political and regime transformations of post-communism]. *Politykus*, 1, pp.141-149. (in Ukrainian).
- Shmitt, K., 2000. *Politicheskaya teologiya [Political theology]*. Moskva: KANON-press-C. (in Russian).
- Taylor, A., 2016. The Global Wave of Populism That Turned 2016 upside down. *The Washington Post*, [online] 19 December. Available at: <<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/12/19/the-global-wave-of-populism-that-turned-2016-upside-down/>> [Accessed 5 July 2021].
- Toffler, E., 2000. *Tretia khvyliya [The third wave]*. Kyiv: Vsesvit. (in Ukrainian).
- Voronov, I., 2006. *Demokratychnyi tranzyt: polityko-vladni transformatsii [Democratic transit: political and power transformations]*. Kyiv: Heneza. (in Ukrainian).
- Zavershinskiy, K.F., 2001. Legitimnost: genezis, stanovlenie i razvitie kontsepta [Legitimacy: Genesis, Formation and Evolution of the Concept]. *Polis. Political Studie*, 2, pp.113-131. (in Russian).

Zidentop, L., 2001. *Demokratiya v Yevrope [Democracy in Europe]*. Moskva: Logos. (in Russian).
Стаття надійшла до редакції 09.10.2021 р.

S. Vonsovych

**EVOLUTION VECTORS OF LEGITIMACY THEORY AS AN ATTRIBUTE OF
POWER: PAST AND PRESENT**

The article considers the concept of legitimacy as an attribute of power, reveals the content of legitimacy, shows its role and significance for the subjects of the political process, defines the stages of origin and genesis of legitimacy theory.

It proves that power either on the state or local levels cannot be obtained for the sake of satisfaction from the feeling of one's temporary supremacy. Nevertheless, most interpretations of power reflect it as the vertical asymmetry of its participants' dispositions, what implies the «ability» of the subject (operator of power) to use dominant positions. It appears necessary either for self-restoration of centralized hierarchical dependencies, or for achievement of certain goals.

Therefore, the problem of legitimacy of government and political regime, including their safety, maintenance, preservation etc, is cause of concern for both. The problem of legitimacy of political regime is especially important for the countries of so-called «hybrid democracy». The analysis of works of native and foreign researchers was the basis to substantiate legitimacy theory.

It is found out that the urgent task in transit countries is to increase the level of legitimacy of the political system and, accordingly, to legitimize regime change. Therefore, for transitional societies, legitimacy is a political characteristics leading to the formation of a new political system. In fact, the «hybridity» of the political regime complicates the process of its legitimation, because at the stage of transformation of the political regime the symbols of power, institutions, procedures and the very form of government change.

Also the article gives the approaches to the definition and substantiation of legitimacy, its typology and model range and dimensions. It traces the relationship between the type of legitimacy of power and its ability to control violence in modern political systems. It reveals that fear becomes a new type of legitimacy of the political regime.

Legitimacy based on fear is defined through the aspects of social division making them an instrument to appeal to certain social groups and their problems.

Key words: *legitimacy theory, power, legitimacy policy, legitimacy, transit, political regime, political system.*